

yaratishlari kerak bo'ladi. Bundan tashqari, atmosferada karbonat anhidrid darajasini pasaytirish kerak, va bu faqat o'rmon maydonlarini tiklashda yordam berishi mumkin. Yerdagi global harorat barqarorlashtirish maksimal sa'y-harakatlarini amalga oshirish, istalgan. muvaffaqiyatli emas bo'lsa ham, lekin, insoniyat global isish minimal ta'sir erishish uchun harakat qilish kerak.

GLOBAL EKOLOGIK O'TISH VA BARQAROR RIVOJLANISHNI O'RGANISH

Mamasoliyeva Gulchexra Abduxalilovna
mgulichexra@mail.ru
Andijon davlat chet tillar instituti

Ovro'poliklar iqlim o'zgarishini bugungi kunda dunyo duch kelayotgan eng jiddiy muammo deb bilishadi. Ushbu global inqirozni bartaraf etish uchun boshqa barcha tarmoqlar kabi ta'lim va kadrlar tayyorlash sohasida ham chora-tadbirlar ko'rish zarur.

Evropa Komissiyasi Evropa Ittifoqiga a'zo davlatlarning quyidagi sa'y-harakatlarini qo'llab-quvvatlaydi:

- o'quvchilar va o'qituvchilarni yanada yashil va barqaror iqtisodiyot va jamiyat uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va munosabatlar bilan qurollantirish;
- ta'lim va ta'lim muassasalariga barqarorlikni ta'lim va o'qitish va ularning faoliyatining barcha jabhalariga integratsiyalashuviga yordam berish;
- barqarorlik va ekologik o'tish xizmatida ta'lim va kadrlar tayyorlash sohasida zarur bo'lgan chuqur va o'zgartiruvchi o'zgarishlar haqida umumiy tushunchani rivojlantirish.

Ekologik o'tish va barqaror rivojlanish uchun o'rganish bo'yicha Kengashning tavsiyasi 2022 yil iyun oyida Yevropa Ittifoqi Kengashi (EI) ekologik o'tish va barqaror rivojlanish uchun o'rganish bo'yicha tavsiyanomani qabul qildi.

Ushbu bayonot barqarorlikni ta'lim va ta'limning barcha jabhalariga qanday kiritish mumkinligini belgilaydi. U a'zo davlatlarga quyidagilarni tavsiya qiladi:

- ekologik o'tish va barqaror rivojlanish xizmatida o'rganishni ta'lim va kadrlar tayyorlash siyosati va dasturlarining ustuvor yo'nalishiga aylantirish;
- rasmiy (masalan, maktablar va oliy ta'lim) va norasmiy (maktabdan tashqari tadbirlar, yoshlar bilan ishlash va h.k.) ta'limda iqlim inqirozi va barqaror rivojlanish to'g'risidagi bilimlarni barcha o'quvchilarga egallash imkoniyatlarini ta'minlash;
- yashil va barqaror uskunalar, resurslar va infratuzilmaga sarmoya kiritish uchun milliy va Yevropa Ittifoqi fondlarini safarbar qilish;
- o'qituvchilarga iqlim inqirozi va barqarorlik mavzularini o'rgatish bo'yicha bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berish, shu jumladan o'quvchilarning ekologik tashvishlarini boshqarish;
- ta'lim muassasasining barcha faoliyati va operatsiyalarini qamrab oluvchi va amaliyotga yo'naltirilgan, fanlararo va mahalliy sharoitlarga mos keladigan o'qitish va o'qitish imkonini beradigan barqaror ta'lim muhitini yaratish;
- talabalar va o'qituvchilar tarkibini, mahalliy hokimiyat organlarini, yoshlar tashkilotlarini va tadqiqot va innovatsiyalar hamjamiyatini barqarorlik uchun o'rganishga faol jalb etish.

Kengash tavsiyasi Komissiya xodimlarining ishchi hujjati bilan to'ldiriladi, unda tavsiyani qo'llab-quvvatlovchi tafsilotlar va dalillar, jumladan, jamoatchilik maslahati natijalari va Yevropa bo'yab ilg'or amaliyot namunalari keltirilgan.

Evropa Komissiyasi ta'lim barqarorligi bo'yicha maxsus ishchi guruh orqali tavsiyaning amalga oshirilishini qo'llab-quvvatlaydi. Bu guruhning 40 dan ortiq a'zolari, jumladan, ta'lim vazirliklari (Yevropa Ittifoqi va hamkor davlatlar), ijtimoiy sheriklar, NNT va xalqaro tashkilotlar vakillari.

U maktablarda barqarorlikka yaxlit yondashuv, o'quv dasturlari va ko'nikmalar, samarali siyosat ishlab chiqish va o'qituvchilar malakasini oshirish kabi mavzular bo'yicha qator hissalar va asosiy xabarlarini nashr etdi.

Barqaror rivojlanish bo'yicha Yevropa vakolat doirasi ("GreenComp") 2022-yil yanvar oyida nashr etilgan. Yevropa Ittifoqining barcha rasmiy tillariga tarjima qilingan ushbu asos rasmiy, norasmiy va norasmiy sharoitlarda ta'lim va o'qitish dasturlari hamda siyosatlarida qo'llanilishi mumkin.

U barcha yoshdagi o'quvchilar egallashi kerak bo'lgan barqarorlik bilan bog'liq ko'nikmalarning to'rtta guruhini belgilaydi. Har bir mahorat uchta kichik qismdan iborat:

I. Barqarorlik qadriyatlarini o'zida mujassamlashtirish

1. qiymat barqarorligi;
2. tenglikni rag'batlantirish;
3. tabiatni targ'ib qilish.

II. Barqarorlikdagi murakkablikni qamrab olish

1. tizimli fikrlash;
2. tanqidiy fikrlash;
3. muammoni shakllantirish.

III. Barqarorlik uchun harakat qiling

1. siyosiy agentlik;
2. jamoaviy manfaatlar choralari;
3. individual tashabbus.

IV. Barqaror kelajakni tasavvur qilish

1. kelajak savodxonligi;
2. moslashuvchanlik;
3. kashfiyotchi fikrlash.

2023-yilda Komissiya maktablar, tadqiqotchilar, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari va boshqa tashkilotlarni yangi malakalar tizimidan foydalanadigan birlashtirish uchun amaliyot hamjamiyatini tashkil qiladi.

Komissiya, shuningdek, yashil ta'lim bo'yicha qator tadqiqotlar olib bormoqda, xususan:

- o'qituvchilarning malakasini oshirish;
- maktab ta'limida barqarorlik uchun o'rganishga yondashuvlar;
- maktab ta'limida ekologik va raqamli dasturlar o'rtasidagi sinergiya;
- yashil va barqaror ta'lim muhiti va infratuzilmasi.

Atrof-muhitning tanazzulga uchrashi haqiqati va uning hayot sifati va sayyoramiz kelajagiga olib keladigan oqibatlarini atrof-muhitni muhofaza qilish siyosatining keng tarqalishiga va rivojlanishiga olib keldi. 1990-yillardan boshlab barqaror rivojlanish tushunchasi tafakkurni asos qilib oldi. Bu iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik manfaatlar o'rtasidagi muvozanatni izlashni o'z ichiga oladi. Muammolar, ularning ta'sirini hisobga olgan holda va amalga oshirilayotgan vositalarning samaradorligini oshirish maqsadida uzoq muddatli istiqbolga ega bo'lgan holda to'liq ko'rib chiqilishi kerak.

Ekologik muammolarning ko'lemi va jiddiyligi inqirozni safarbar qilishni talab qiladi. Buning uchun vositalarni sarflash bilan birga taraqqiyot va qiyinchiliklarni baholash, chet el tajribasiga tayanish va maksimal samaradorlik bilan ishlash uchun tadqiqotlarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Ushbu Hisobotda ko'rib chiqilgan har bir masala bo'yicha ishlab chiqilgan muammolar va istiqbollarni ko'plab yo'llarni taklif etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tatiana Petcu, Moldavie Maja Milevska-Kulevska, ERY de Macédoine. L'écologie et nous. Ecofiches pédagogiques– Niveau A2
2. Mamasoliyeva Gulchexra Abdukhalilovna. Comparative phonetics of French and Uzbek sounds (as example of French and Uzbek languages) - Евразийский научный журнал, 2020
3. Abdukhalilovna, M. G. (2023). Importance of modern pedagogical technologies in teaching phonetics in higher educational institutions. Journal of language and linguistics, 6(4), 243-247.

4. Abduhalilovna, M. G., & Yèche, H. (2023). ACCENT IN FRENCH AND ITS ROLE IN SPEECH. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(9), 125-128.
5. <https://education.ec.europa.eu/fr/focus-topics/green-education/learning-for-the-green-transition>
6. <https://blogs.ibo.org/2020/10/06/en-quoi-consistent-les-environnements-dapprentissage-la-communaute-scolaire-comme-ecosysteme/?lang=fr>
7. <https://sciencespoenvironnement.fr/environnement-ecologie/>
8. <https://fbiol.usthb.dz/departemen>

IQLIM O'ZGARISHI MUAMMOLARI

Mo'minova Ra'noxon Nabijanovna, Oripova Madina Dilmurod qizi
Muminovaranoxon@kspi.uz
Qo'qon Davlat pedagogika institute talabasi.

Bugungi kunda global isishning ta'siri sezilarli bo'lib bormoqda. Iqlim o'zgarishi suv va tuproq tanqisligini kuchaytirdi, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga putur etkazdi. Dengiz sathining ko'tarilishi natijasida yuzaga kelgan suv toshqini xavfi ko'plab orollarga, suv sathidan yuqoriga ko'tarilgan. Shimolda dengiz muzining erishi arktik mintaqalarning hayvonot dunyosiga ta'sir qiladi va mahalliy aholining allaqachon kamayib ketgan manbalarini xavf ostiga qo'yadi.

Iqlim o'zgarishi ushbu hodisani yaxshiroq tushunish va uning oqibatlari bilan kurashish zarurligini ko'rsatadi. Ta'kidlanishicha, global isish haqiqatdir va uning sabablari so'nggi paytlarda issiqxona gazlari chiqindilarining ko'payishiga inson faoliyati natijasidir.

Kelajakda iqlim o'zgarishi (haroratning isishi, dengiz sathining ko'tarilishi va yog'ingarchilikning o'zgarishi bilan tavsiflanadi) davom etadi va kuchayadi, bu bizning sayyoramiz va uning aholisi uchun halokatli oqibatlarga olib kelishi mumkin. Insoniyat iqlim o'zgarishiga ikkita aniq yo'l bilan javob berishi mumkin — uning ta'siriga moslashish va uni yumshatish choralari ko'rish orqali. Moslashish orqali inson va tabiiy tizimlar iqlim o'zgarishining stressli ta'siriga nisbatan zaiflik darajasini kamaytirishga harakat qiladi va yumshatish choralari issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish va hatto yo'q qilishga qaratilgan.

Moslashish choralari. Iqlimning vaqtinchalik o'zgarishi tabiiy, tartibga solinadigan (qishloq xo'jaligi) va inson tizimlarining moslashish imkoniyatlaridan tashqariga chiqish ehtimolini hisobga olgan holda moslashish harakatlarini kuchaytirish kerak. Tabiiy organizmlar va ekotizimlarning moslashuvi mustaqil ravishda sodir bo'ladi (masalan, yashash halosining o'zgarishiga va o'simliklarning rivojlanish tsiklining o'zgarishiga javoban hayvonlarning ko'chishi shaklida), ammo harorat juda yuqori ko'tarilgan taqdirda ko'pchilik omon qolmasligi mumkin.

Xuddi shunday, bugungi kunda iqlim o'zgarishini yumshatish bo'yicha chora-tadbirlarni yaxshilash kerak, birinchi navbatda energiya manbalaridan foydalanish chiqindilarini kamaytirish va o'rmonlarni ekish orqali karbonat angidridni qabul qilishni kuchaytirish. Bu issiqxona gazlari konsentratsiyasini kamaytiradi va boshqa foyda keltiradi, masalan, salomatlikni yaxshilash, talabni kamaytirish energiya xavfsizligini oshirishga, shuningdek, kambag'al va qishloq xo'jaligi mintaqalarida energiya manbalaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradigan energiya resurslari.

Siyosat ishlab chiquvchilarining e'tiborini jalb qilish uchun ularni iqlim o'zgarishi bo'yicha siyosat choralari har bir mamlakatning barqaror rivojlanish milliy strategiyasiga kiritish zarurligiga ishonitirish kerak. So'nggi 15 yil ichida bunga erishishning ko'plab amaliy usullari ishlab chiqilgani va qo'llanilgani quvonarli. "Barqarorlik nazariyasi" deb nomlangan istiqbolli yondashuvlardan biriga ko'ra, xavfli asosiy stsenariyni kelajakda xavfsizroq va barqaror vaziyatga aylantirishga yordam beradigan ba'zi amaliy choralarni amalga oshirishdan boshlash tavsiya etiladi.